

Thực hành dân chủ trong Đảng hiện nay

Ngô Thị Phụng *

Tóm tắt: Bài viết trình bày những nội dung cơ bản trong tư tưởng Hồ Chí Minh về thực hành dân chủ trong xây dựng Đảng. Theo Hồ Chí Minh, dân chủ, thực hành dân chủ là nguyên tắc, nội dung cốt lõi và xuyên suốt trong xây dựng Đảng; thực hành dân chủ gắn liền với phê bình, tự phê bình; thực hành dân chủ trong Đảng có mối quan hệ với mở rộng dân chủ. Tư tưởng đó của Hồ Chí Minh có giá trị lý luận, thực tiễn vô cùng quý báu trong công tác xây dựng Đảng hiện nay.

Từ khóa: Dân chủ; thực hành dân chủ; xây dựng Đảng.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về thực hành dân chủ trong Đảng

Hồ Chí Minh là người sáng lập, rèn luyện và không ngừng chăm lo xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam thành một đảng mácxít - leninít đoàn kết, thống nhất, vững mạnh về chính trị, tư tưởng và tổ chức. Một trong những nguyên tắc được Hồ Chí Minh coi trọng trong xây dựng Đảng là sự tuân thủ dân chủ, thực hành dân chủ. Trong *Di chúc*, Hồ Chí Minh đã căn dặn: “Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng. Phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau”⁽¹⁾. Di huấn thiêng liêng này là những nội dung cơ bản, cốt lõi nhất trong hệ thống lý luận về xây dựng Đảng của Hồ Chí Minh. Những nội dung ấy thể hiện triết lý giản đơn, nhưng lại rất khoa học và biện chứng của Người. Tư tưởng Hồ Chí Minh về dân chủ và thực hành dân chủ trong Đảng có những nội dung cơ bản sau:

Thứ nhất, dân chủ, thực hành dân chủ là nguyên tắc, nội dung cốt lõi và xuyên suốt trong xây dựng Đảng

Đề cập đến vấn đề dân chủ trong Đảng, Hồ Chí Minh đã sử dụng nhiều thuật ngữ như: thực hành dân chủ, dân chủ rộng rãi, dân chủ thật sự, dân chủ nội bộ, mở rộng dân chủ thật sự, bàn bạc một cách dân chủ, tinh thần làm chủ tập thể và thực hành dân chủ thường xuyên trong các bài viết và nói chuyện, với mong muốn đảng viên và nhân dân hiểu rõ bản chất, từ đó thực hành đúng, đầy đủ về dân chủ và thực hành dân chủ. Những thuật ngữ ấy cho thấy quan điểm của Hồ Chí Minh về dân chủ rất phong phú, sâu sắc và cụ thể. Khi nói chuyện với đồng bào và cán bộ huyện Kiến An (Hải Phòng), Hồ Chí Minh nhấn mạnh: về lãnh đạo, “mọi việc đều bàn bạc một cách dân chủ và tập thể”⁽²⁾, “lãnh đạo phải dân chủ, thiết thực, cụ thể và toàn diện”⁽³⁾. Đối với mỗi cán bộ và đảng viên cần nhận thức rõ để thực hiện tốt nguyên tắc đoàn

(*) Tiến sĩ, Trường Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn, Đại học Quốc gia Hà Nội. ĐT: 0982819024. Email: ngothiphuongkxhnhv@gmail.com.

(1) Hồ Chí Minh (2009), *Toàn tập*, t.12, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.510.

(2) *Sđd*, t.10, tr.36.

(3) *Sđd*, t.10, tr.323.

kết nội bộ, tập thể lãnh đạo và cá nhân phụ trách, thì “phải dân chủ nội bộ”⁽⁴⁾.

Cơ sở của triết lý về dân chủ, thực hành dân chủ trong xây dựng Đảng của Hồ Chí Minh như sau: *thứ nhất*, Đảng Cộng sản Việt Nam là đội tiên phong của giai cấp vô sản, để giữ vững và xứng đáng ở vị trí tiên phong trong hệ thống chính trị xã hội, dù là trong thời kỳ đấu tranh giải phóng dân tộc, hay xây dựng đất nước thì “phải thu phục cho được đại bộ phận giai cấp của mình, phải làm cho giai cấp mình lãnh đạo được dân chúng”⁽⁵⁾. Không phải chỉ đối với nhiệm vụ xây dựng và củng cố Đảng, mà trong mọi hoạt động, các đảng viên phải đảm bảo được nguyên tắc dân chủ thật sự, và dân chủ đó phải được mở rộng. *Thứ hai*, để mọi chủ trương, đường lối của Đảng được xây dựng trên một nền tảng dân chủ thật sự thì đảng viên “đều phải hết sức thảo luận và phát biểu ý kiến, khi đa số đã nghị quyết thì tất cả đảng viên phải phục tùng mà thi hành”⁽⁶⁾. Tính dân chủ trong sinh hoạt và xây dựng Đảng chỉ được quán triệt sâu sắc và thực thi triệt để, thường xuyên khi đảng viên nhận thức được quyền lợi và trách nhiệm trên. *Thứ ba*, trên cơ sở khảo nghiệm các phong trào cộng sản và công nhân ở các nước Pháp, Anh, Mỹ, Nga; nghiên cứu những bài học về xây dựng Đảng kiểu mới của Lênin, Hồ Chí Minh đã vận dụng nhuần nhuyễn và sáng tạo để xây dựng nên quan điểm về dân chủ trong xây dựng một chính Đảng của giai cấp công nhân và nhân dân lao động Việt Nam. *Thứ tư*, nhiệm vụ cách mạng của Đảng ta là xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh; xây dựng một chế độ dân chủ, nghĩa là nhân dân làm chủ; lãnh đạo và quản lý một nhà nước vì dân, cho dân. Để xứng đáng với sự tôn vinh “Đảng ta vĩ đại

thật” thì dân chủ phải được mở rộng đến mọi thành phần dân chúng; đồng thời, nếu nó không được phổ biến rộng rãi thì cũng đồng nghĩa với sự cô lập và thiếu sự phát triển bền vững của Đảng. Dân chủ, thực hành dân chủ thường xuyên là phương thức tốt nhất để đảm bảo sự trong sáng, đoàn kết và vững mạnh của Đảng.

Thứ hai, thực hành dân chủ phải gắn với tự phê bình và phê bình trong sinh hoạt Đảng.

Phê bình và tự phê bình vừa là nội dung, vừa là phương thức cơ bản, hữu hiệu nhất để thể hiện sự dân chủ trong xây dựng Đảng. Trong tác phẩm *Sửa đổi lối làm việc*, Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Mục đích phê bình cốt để giúp nhau sửa chữa, giúp nhau tiến bộ... các cơ quan, các cán bộ, các đảng viên, mỗi người mỗi ngày phải thiết thực tự kiểm điểm và kiểm điểm đồng chí mình”⁽⁷⁾. Thấm nhuần và thực hiện được tinh thần như vậy là làm tốt việc thực hành dân chủ, đưa dân chủ trong sinh hoạt Đảng ngày càng đảm bảo đúng nguyên tắc và bản chất của nó. Từ việc xây dựng, lãnh đạo triển khai thực hiện Nghị quyết, đảng viên và các cấp bộ đảng từ cơ sở đến Trung ương phải nhận thức được mối quan hệ chặt chẽ giữa thực hành dân chủ với phê bình và tự phê bình. Để đảm bảo đúng nguyên tắc khi giải quyết mối quan hệ trên, phải đảm bảo tuyệt đối tính dân chủ. Khi nói chuyện với Ban Chấp hành Đảng bộ tỉnh Nghệ An, Hồ Chí Minh nhấn mạnh: “Muốn dân chủ nội bộ tốt thì cần gì nữa? Phải phê bình, tự phê bình. Cái này nó dính cái khác”⁽⁸⁾. Nhận thức được tự phê bình, phê bình thật sự đối với

⁽⁴⁾ *Sđd*, t.10, tr.443.

⁽⁵⁾ *Sđd*, t.3, tr.3.

⁽⁶⁾ *Sđd*, t.3, tr.7.

⁽⁷⁾ *Sđd*, t.5, tr.232 - 233.

⁽⁸⁾ *Sđd*, t.10, tr.443.

mình và đồng chí mình của đảng viên trong quá trình sinh hoạt là phản ánh được tính dân chủ, quyền thực hành dân chủ của đảng viên. Để đảm bảo tính thường xuyên trong thực hành dân chủ, thì theo Hồ Chí Minh đảng viên “phải coi việc tự kiểm điểm như rửa mặt. Hàng ngày mỗi đảng viên phải tự kiểm điểm mình. Phải lấy 10 nhiệm vụ đảng viên mà tự kiểm điểm”⁽⁹⁾. Trong sinh hoạt đảng, “khuyết điểm nặng nhất là thiếu dân chủ”⁽¹⁰⁾. Thực hiện tốt tự phê bình và phê bình, mỗi đảng viên sẽ góp phần làm tăng mức độ, tính chất dân chủ trong sinh hoạt đảng. Đó là bản chất, là văn hóa và cũng là đạo đức của mỗi đảng viên. Ngược lại, thực hành dân chủ được thường xuyên, rộng rãi để có dân chủ thật sự trong xây dựng Đảng thì môi trường văn hóa, tính chiến đấu trong tự phê bình và phê bình của đảng viên, các cấp ủy đảng ngày càng đạt chất lượng và hiệu quả cao. Vì thế, khi nói về Kinh nghiệm “3 xây”, “3 chống”, Hồ Chí Minh yêu cầu: “Các cán bộ phụ trách phải xung phong gương mẫu, thật thà tự phê bình và thành khẩn phê bình anh em khác”⁽¹¹⁾; trong tự phê bình, mỗi đảng viên, mỗi chi bộ phải luôn luôn tự hỏi “mình đã xứng đáng với vai trò lãnh đạo của Đảng hay là chưa?”⁽¹²⁾.

Tự phê bình và phê bình là một nguyên tắc, một nội dung quan trọng trong công tác xây dựng Đảng và là một hoạt động thường xuyên không thể thiếu để đảm bảo sự dân chủ, thực hành dân chủ của Đảng ta. Đồng thời, thực hành dân chủ, tự phê bình và phê bình phải gắn với đoàn kết nội bộ. Bởi vậy, thực hiện công tác xây dựng Đảng phải nắm vững nguyên tắc: “Một là, nguyên tắc đoàn kết nội bộ. Hai là, nguyên tắc tập thể lãnh đạo, cá nhân phụ trách”⁽¹³⁾; “Muốn thật sự đoàn kết thì phải có dân chủ thật sự trong Đảng”⁽¹⁴⁾.

Thứ ba, thực hành dân chủ phải gắn với mở rộng dân chủ trong xây dựng Đảng.

Thực hành dân chủ trong Đảng không chỉ giới hạn theo một quy định mang tính chủ quan, hoặc duy ý chí của một cá nhân, một tổ chức có tính cục bộ. Thực hành dân chủ phải được mở rộng đến mọi đảng viên, cấp bộ Đảng từ Trung ương đến cơ sở thông qua các kỳ sinh hoạt, hội nghị, đại hội của Đảng. Đồng thời, để đảm bảo, tính khoa học và thực tiễn trong chủ trương, đường lối của Đảng thì thực hành dân chủ phải được mở rộng đến mọi thành phần quần chúng trong xã hội. Khi phân tích về công dụng của cái “chìa khóa vạn năng”⁽¹⁵⁾, Hồ Chí Minh đưa ra những minh chứng hàm chứa tính lý luận và thực tiễn cao về mở rộng dân chủ. Cụ thể là: ở hợp tác xã D.P. (Quảng Bình), một công việc to lớn và khó giải quyết, nhưng khi được đưa ra “cho mọi người bàn bạc một cách dân chủ” thì “nhờ cách dân chủ mà việc khó hóa ra dễ”; còn ở Xí nghiệp Đồng Đa, “khi họp bàn dân chủ với toàn thể công nhân” thì mọi khó khăn của xí nghiệp được giải quyết dễ dàng... Chúng ta thấy rằng, trong mọi công việc, nếu phát động được quần chúng rộng rãi, làm cho “mọi người thấm nhuần tinh thần làm chủ tập thể” thì kế hoạch nhà nước nhất định sẽ thực hiện thắng lợi.

Đảng Cộng sản Việt Nam là đại diện lợi ích cho giai cấp công nhân và nhân dân lao động Việt Nam. Ngoài lợi ích của giai cấp, của nhân dân, của dân tộc, Đảng không có

⁽⁹⁾ *Sđd*, t.11, tr.96.

⁽¹⁰⁾ *Sđd*, t.12, tr.248.

⁽¹¹⁾ *Sđd*, t.11, tr.121.

⁽¹²⁾ *Sđd*, t.11, tr.85.

⁽¹³⁾ *Sđd*, t.10, tr.443.

⁽¹⁴⁾ *Sđd*, t.11, tr.154.

⁽¹⁵⁾ *Sđd*, t.12, tr.248, 249, 250.

lợi ích gì khác. Mọi hoạt động của Đảng, từ xây dựng chủ trương, đường lối đến các hoạt động thực tiễn đều phải xuất phát từ quyền lợi của dân tộc và nhân dân lao động. Cho nên, để có sức mạnh gánh vác sứ mệnh lịch sử cao cả và thiêng liêng đó, Đảng phải “thật sự tôn trọng và phát huy quyền làm chủ tập thể của nhân dân”⁽¹⁶⁾; đồng thời “phải lắng nghe ý kiến của quần chúng, phải thật sự mở rộng dân chủ”⁽¹⁷⁾.

Thật sự mở rộng dân chủ được Hồ Chí Minh luôn đề cập đến trong các Hội nghị Đại hội Đảng bộ các tỉnh, khi nói chuyện với cán bộ và nhân dân các địa phương. Quan điểm này dựa trên nền tảng chính trị - xã hội rất đặc thù của Việt Nam, vì “nước ta là nước dân chủ, mọi người có quyền làm, có quyền nói”⁽¹⁸⁾. Dù là người lãnh đạo, hay là người quản lý, đảng viên của Đảng “phải lắng nghe ý kiến của quần chúng và quyết tâm sửa chữa sai lầm. Phải thật sự mở rộng dân chủ. Như thế thì quần chúng sẽ cởi mở, tinh thần đoàn kết và ý thức làm chủ của quần chúng sẽ được nâng cao”⁽¹⁹⁾. Để nhân dân tin vào Đảng thì: “Mỗi đảng viên ta phải là một chiến sĩ tích cực gương mẫu, xứng đáng với lòng tin cậy của Đảng và của nhân dân. Mỗi chi bộ ta phải là một hạt nhân vững chắc, lãnh đạo đồng bào thi đua yêu nước, cần kiệm xây dựng nước nhà”⁽²⁰⁾; cán bộ, đảng viên phải “thường xuyên tự phê bình trước nhân dân, khuyến khích nhân dân phê bình”⁽²¹⁾.

2. Ý nghĩa của tư tưởng Hồ Chí Minh về thực hành dân chủ trong Đảng đối với công tác xây dựng Đảng hiện nay

Theo Hồ Chí Minh, dân chủ là động lực thúc đẩy tiến bộ và phát triển của Đảng Cộng sản Việt Nam. Do đó, không chỉ giáo dục nâng cao nhận thức về dân chủ mà phải thực hành dân chủ rộng rãi và dân chủ thật

sự, đặc biệt là trong xây dựng Đảng. Dân chủ để bảo đảm đoàn kết, thống nhất, thực hiện công bằng và bình đẳng. Dân chủ là một nguyên tắc trong phương pháp lãnh đạo, quản lý của Đảng. Nước ta là nước dân chủ, nên nhân dân có và phải được quyền kiểm soát mọi hoạt động của Đảng nói riêng và công việc quản lý của Nhà nước nói chung.

Dân chủ là nhân tố, điều kiện có tính quyết định đảm bảo sự lãnh đạo tuyệt đối, toàn diện của Đảng đối với xã hội, là vấn đề tiên quyết cho sự phát triển bền vững của Đảng. Thực hành dân chủ và dân chủ thật sự vừa là nguyên tắc, nhưng cũng là bản chất, đạo đức và văn hóa lãnh đạo của Đảng ta. Cho nên, “thực hành dân chủ là cái chìa khóa vạn năng có thể giải quyết mọi khó khăn”⁽²²⁾.

Nguyên tắc tổ chức và hoạt động của Đảng Cộng sản Việt Nam là tập trung dân chủ. Ngay từ khi Đảng Cộng sản Việt Nam được thành lập cho đến nay, từ Điều lệ của Đảng, các Nghị quyết của Hội nghị Trung ương đến các Báo cáo Chính trị của Đại hội đại biểu toàn quốc, dân chủ luôn là một trong những nguyên tắc hàng đầu trong hoạt động của Đảng. “Đảng tổ chức theo dân chủ tập trung”⁽²³⁾. Đặc biệt, từ khi thực hiện đường lối Đổi mới, Đảng đã ra nhiều chủ trương, nghị quyết về xây dựng, chỉnh đốn Đảng theo nguyên tắc dân chủ, tập trung.

⁽¹⁶⁾ *Sđđ*, t.12, tr.438 - 439.

⁽¹⁷⁾ *Sđđ*, t.10, tr.578.

⁽¹⁸⁾ *Sđđ*, t.12, tr.224 - 225.

⁽¹⁹⁾ *Sđđ*, t.11, tr.121.

⁽²⁰⁾ *Sđđ*, t.10, tr.205.

⁽²¹⁾ *Sđđ*, t.12, tr.481.

⁽²²⁾ *Sđđ*, t.3, tr.249.

⁽²³⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (1998), *Văn kiện Đảng toàn tập*, t.1, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.360.

Báo cáo Chính trị tại Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng lần thứ VIII đã nêu rõ: “Mọi cán bộ, đảng viên phải biết lắng nghe, tôn trọng ý kiến của nhau, thật sự vì chân lý, lẽ phải. Đồng thời không “đoàn kết” hình thức, một chiều, nể nang, không dám đấu tranh”⁽²⁴⁾. Tiếp đến, Hội nghị Trung ương 6 (lần 2), khóa VIII đã ra Nghị quyết về một số vấn đề cơ bản và cấp bách trong công tác xây dựng Đảng. Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng lần thứ IX đã phê phán những yếu kém về vi phạm dân chủ trong công tác xây dựng Đảng: “Một số tổ chức đảng ở các cấp chưa được chỉnh đốn; dân chủ bị vi phạm, kỷ luật, kỷ cương lỏng lẻo, nội bộ không đoàn kết”⁽²⁵⁾. Đại hội IX đề ra nhiệm vụ của công tác xây dựng Đảng trong nhiệm kỳ tiếp theo là: “Chống dân chủ hình thức, dân chủ cực đoan hoặc lợi dụng dân chủ để mưu cầu lợi ích riêng, cục bộ, bản vị”⁽²⁶⁾. Với đường lối “Đổi mới, chỉnh đốn Đảng, nâng cao năng lực lãnh đạo và sức chiến đấu của Đảng”⁽²⁷⁾, Đại hội đại biểu toàn quốc của Đảng lần thứ X đề ra một trong những nhiệm vụ cấp bách được khẳng định là: “Thực hiện nghiêm túc nguyên tắc tập trung dân chủ trong Đảng; tăng cường quan hệ gắn bó giữa Đảng với nhân dân... Phát huy dân chủ đi đôi với giữ gìn kỷ luật trong Đảng”⁽²⁸⁾; đồng thời rút ra một trong những bài học kinh nghiệm chủ yếu qua 20 năm đổi mới trong xây dựng và chỉnh đốn Đảng là: “Phát huy dân chủ trong Đảng, thực hiện đúng nguyên tắc tập trung dân chủ, giữ vững kỷ cương, kỷ luật; thường xuyên tự phê bình và phê bình, nói thẳng, nói thật; giữ gìn và tăng cường sự đoàn kết thống nhất trong Đảng, đấu tranh kiên quyết đối với những phần tử cơ hội”⁽²⁹⁾.

Hiện nay, công tác xây dựng Đảng vẫn còn không ít hạn chế, yếu kém, thậm chí có những khuyết điểm kéo dài, làm giảm

sút lòng tin của nhân dân đối với Đảng. Nếu những căn bệnh nguy hiểm trên không được sửa chữa thì đó sẽ là thách thức đối với vai trò lãnh đạo của Đảng và sự bền vững của chế độ. Ở nhiều cấp bộ đảng, “Nguyên tắc tập trung dân chủ còn bị vi phạm, ảnh hưởng đến sự đoàn kết, thống nhất trong Đảng”⁽³⁰⁾. Tất cả những sai lầm và khuyết điểm trên đều bắt nguồn từ chủ nghĩa cá nhân, là do thực hành dân chủ không thường xuyên trong sinh hoạt xây dựng Đảng, không thực hiện đúng nguyên tắc tập trung dân chủ, tự phê bình và phê bình. Công tác kiểm tra, giám sát, giữ gìn kỷ cương, kỷ luật ở nhiều nơi, nhiều cấp chưa thường xuyên, ráo riết; đấu tranh với những vi phạm còn nể nang, không nghiêm túc; vai trò giám sát của nhân dân thông qua Mặt trận Tổ quốc và các đoàn thể chính trị - xã hội chưa được phát huy, hiệu quả chưa cao.

Để giữ vững nguyên tắc tập trung dân chủ trong Đảng, theo tư tưởng Hồ Chí Minh mỗi đảng viên, tổ chức đảng thường xuyên thực hành dân chủ: coi đó là thước đo thang giá trị văn hóa, đạo đức cách mạng của Đảng trong quá trình tự đổi mới bản thân mình về kỷ cương, tính chiến đấu, về tổ chức, nội dung và phương thức lãnh đạo.

⁽²⁴⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (1996), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.144, 145.

⁽²⁵⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (2001), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.138.

⁽²⁶⁾ *Sđđ*, tr.144.

⁽²⁷⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (2006), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ X*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.130.

⁽²⁸⁾ *Sđđ*, tr.134.

⁽²⁹⁾ *Sđđ*, tr.276, 277.

⁽³⁰⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.175 - 176.

Đề Đảng Cộng sản Việt Nam ngày càng xứng đáng là Đảng cầm quyền vững mạnh, đủ năng lực hoàn thành sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân, nhân dân và đất nước giao phó, mỗi đảng viên cần tiếp tục nâng cao nhận thức, thực hiện nghiêm túc cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh”; gắn cuộc vận động này với nhiệm vụ xây dựng và chỉnh đốn Đảng. Toàn thể đảng viên và các cấp bộ đảng từ chi bộ cơ sở đến Trung ương cần tiếp tục quán triệt sâu sắc Nghị quyết Hội nghị lần thứ 4 Ban Chấp hành Trung ương Đảng khóa XI (Nghị quyết số 12 - NQ/TW, ngày 16 tháng 1 năm 2012): một số vấn đề cấp bách về xây dựng Đảng; cần “thực hiện đúng nguyên tắc tập trung dân chủ. Chống quan liêu, bè phái, cục bộ, địa phương, lối làm việc vô nguyên tắc, vi phạm kỷ luật, vi phạm dân chủ”⁽³¹⁾. Để mở rộng dân chủ trong công tác sinh hoạt đảng, đề Nghị quyết, chủ trương và sự lãnh đạo của Đảng đi vào cuộc sống, phản ánh đúng và đảm bảo lợi ích của nhân dân, cần tích cực triển khai và thực hiện tốt Quy chế dân vận, tôn trọng nguyên tắc hiệp thương dân chủ trong tổ chức và hoạt động của Mặt trận tổ quốc Việt Nam; kịp thời ngăn chặn những mầm mống nảy sinh những sai lầm, khuyết điểm của đảng viên, tập thể cấp bộ đảng, nhất là sự sa sút về phẩm chất của một bộ phận không nhỏ đảng viên có chức, có quyền như hiện nay; chủ động và tích cực đổi mới, nâng cao hiệu quả công tác kiểm tra, giám sát để đảm bảo tính thường trực của thực hành dân chủ trong mọi công tác xây dựng Đảng.

Tóm lại, để làm cho Đảng Cộng sản Việt Nam luôn luôn là một Đảng cách mạng chân chính, là đội tiên phong của giai cấp công nhân và nhân dân lao động và để “chúng ta vẫn có quyền nói rằng: Đảng ta vĩ đại thật”⁽³²⁾, thì mỗi đảng viên, các cấp bộ

Đảng từ Trung ương đến địa phương phải nhận thức sâu sắc và thực hành triệt để tư tưởng thực hành dân chủ của Hồ Chí Minh trong xây dựng Đảng.

Tài liệu tham khảo

1. Hoàng Chí Bảo (2011), *Tìm hiểu phương pháp Hồ Chí Minh*, Nxb Chính trị - Hành chính, Hà Nội.
2. Phạm Thị Hải Chuyền (2010), *Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về công tác kiểm tra, giám sát và kỷ luật Đảng*, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
3. Phạm Hồng Chương (2009), “40 năm thực hiện Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng và chỉnh đốn Đảng”, Tạp chí *Lý luận chính trị*, số 9.
4. Nguyễn Khắc Mai (2001), *100 câu nói về dân chủ của Hồ Chí Minh*, Nxb Trẻ, Hà Nội.
5. Nguyễn Tùng Lâm - Phạm Thị Hạnh (2013), “Tư tưởng Hồ Chí Minh về phòng, chống tham nhũng, lãng phí, quan liêu với công tác xây dựng Đảng hiện nay”, Tạp chí *Cộng sản*, số 76.
6. Võ Văn Lộc (2011), *Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về dân chủ trong giáo dục*, Nxb Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
7. Đinh Xuân Lý - Trần Minh Trường (đồng chủ biên) (2013), *Hồ Chí Minh với cách mạng Việt Nam cuộc đời và sự nghiệp*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.
8. (2008) *Tư tưởng Hồ Chí Minh về Đảng Cộng sản Việt Nam*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.
9. Nguyễn Thế Thắng (2012), *Tư tưởng Hồ Chí Minh về thực hành dân chủ trong Đảng*, <http://tutuonghochiminh.vn/lead/tu-tuong-ho-chi-minh-ve-thuc-hanh-dan-chu-trong-dang.d-591.aspx>.

⁽³¹⁾ Đảng Cộng sản Việt Nam (2011), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.259.

⁽³²⁾ Hồ Chí Minh (2009), *Toàn tập*, t.10, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.2 - 3.

